OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Oikeusministeriö
Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
LsN Leena Mäkipää

25.4.2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Eduskunnan lakivaliokunta on järjestänyt 19.4.2022 kuulemisen liittyen hallituksen esitykseen 7/2021 vp. Valiokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lisäselvitystä siitä, onko saatavilla tutkimus- tai tilastotietoa rangaistuksen koventamisesta tilanteessa, jossa rikos on kohdistunut transihmiseen, tai rangaistuskäytännöstä lapsiin kohdistuvien rikosten kohdalla.

Oikeusministeriö toteaa lisäselvityksenään seuraavaa:

Koventamisperusteiden soveltamista koskevien tilastotietojen osalta oikeusministeriö viittaa 13.4.2022 päivätyssä vastineessaan todettuun. Koventamisperusteiden soveltamista esitutkinnassa seurataan Poliisiammattikorkeakoulun vuosittaisessa viharikosraportissa. Hallituksen esityksen jaksossa *2.2 Viha teon motiivina* selostetaan tietoja poliisin kirjaamista epäillyistä viharikoksista (s. 4–5). Tilastokeskuksen oikeustilastoissa ei tilastoida rikoslain koventamisperusteiden soveltamista eri rikoslajeissa. Tuomioistuinten osalta koventamisperusteiden soveltamisen seuraaminen vaatii siten erillisiä selvityksiä.

Oikeusministeriön tiedossa ei ole myöskään erillistä selvitystä tai tutkimusta, jossa olisi tarkasteltu rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen koventamisperusteen soveltamista (erityisesti transihmisten osalta).

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lasten haavoittuva asema ja erityinen suojelun tarve sekä lapsiin kohdistuvien tekojen erityinen moitittavuus on erityisesti huomioitu monissa rangaistussäännöksissä. Esimerkiksi seksuaalirikoksia koskeva rikoslain 20 luku sisältää useita tällaisia rangaistussäännöksiä (sekä nykyisessä muodossaan että eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 13/2022 vp). Niin sanotun kaksoiskvalifioinnin kiellon vuoksi olosuhdetta, joka on jo otettu huomioon tunnusmerkistön laadinnassa, ei enää lähtökohtaisesti toistamiseen tulisi ottaa huomioon rangaistuksen mittaamisessa.

Rikoslain 6 luvussa säädetään rangaistuksen määräämisestä. Luvun 4 §:n mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. Rikoksen kohdistamista lapseen voidaan lähtökohtaisesti pitää seikkana, joka useiden rikoslajien kohdalla vaikuttaa rangaistusta mitattaessa sitä ankaroittavasti.

Väkivaltarikosten osalta voidaan viitata korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöön. Korkein oikeus on ratkaisukäytännössään katsonut, että perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksissa, joissa tekijä ja uhri eivät ole tasavertaisessa asemassa vaan uhri tarvitsee erityistä suojelua, teon vahingollisuus ja vaa-

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

rallisuus sekä tekijän syyllisyyden aste puoltavat rangaistuksen mittaamista yleistä rangaistuskäytäntöä ankarammaksi (KKO 2020:20; KKO 2002:2, KKO 2012:9, kohta 6 ja KKO 2018:22, kohta 16). Esimerkiksi ratkaisussaan KKO 2002:2 korkein oikeus on todennut, että lapseen kohdistuneessa pahoinpitelyssä teon vahingollisuus ja vaarallisuus on suurempi kuin tapauksissa, joissa tekijä ja teon kohde ovat tasavertaisemmat, eikä rangaistusseuraamusta harkittaessa siten voitu nojautua pahoinpitelyrikoksia koskevaan yleiseen rangaistuskäytäntöön.